

HOGYAN LÁTJA MAGYARORSZÁG AZ EGYESÜLT ÁLLAMOKAT?

Szicherle Patrik

2022. július

Ezt a projektet az Egyesült Államok Külügyminisztériuma támogatta. A jelen tanulmányban olvasható vélemények, következtetések a szerzőké és nem feltétlenül tükrözik az Egyesült Államok Külügyminisztériumának véleményét.

Tartalomjegyzék

Hogyan látja Magyarország az Egyesült Államokat?	1
Tartalomjegyzék.....	3
Vezetői összefoglaló.....	4
Stratégiai szövetséges, de fenntartásokkal kezelve?	6
A többség Amerikával tartana.....	9
Az USA a magyar médiában	11
Az Egyesült Államok és a háború.....	13
Miről beszél a lakosság?	16
Van mire építeni	19

Vezetői összefoglaló

- **Pártpolitikai alapú Amerika-kép.** A magyarok jobbra pártpolitikai alapon értékelik az Egyesült Államok és Magyarország kapcsolatát. A magyar kormányoldal nyíltan támogatja a Republikánus Pártot, illetve az általuk képviselt politikai irányzatot, míg az ellenzék általában nyíltan felsorakozik a jelenlegi demokrata adminisztráció és annak politikai, szakpolitikai döntései mögött. A politikai diskurzusban kevés szerep jut a pártpolitikán átívelő, viszonylag erős amerikai-magyar gazdasági és védelmi kapcsolatoknak. A kormány és az ellenzék közötti törésvonal nem hagy teret az Amerikával kapcsolatos közös stratégiai célok, prioritások kialakítására sem.
- **Összességében pozitívan látjuk Amerikát, de nem egységesen.** A közelmúlt közvélemény-kutatásainak adatai alapján a magyarok összességében pozitívan látják az Egyesült Államokat, és a többség – amennyiben választaniuk kellene – Amerikával fűzné szorosabbra hazánk viszonyát Oroszország helyett. A magyarok 70 százaléka tartja az Egyesült Államokat hazánk „hagyományos partnerének” és „szövetségesének” a NATO keretein belül, a Medián felmérései alapján ugyanakkor a magyarok egyre kisebb százaléka választaná Washingtont Moszkva helyett (2015-ben 53%, ma már csak 45). A Fidesz-szavazók döntő többsége Oroszország, az ellenzékiek nagy része Amerika mellett tenné le a voksát.
- **Az Egyesült Államok és Oroszország a sajtóban egymástól elválaszthatatlanok.** A 2021. május 31. és 2022. május 31. között publikált cikkek leginkább Oroszország kontextusában írtak az Egyesült Államokról – ez is egy jele annak, hogy Amerika alapvetően politikai síkon jelenik meg a magyar médiában. Az, hogy az USA ilyen mértékig Oroszország ellenpólusaként jelenik meg a magyar médiában, a magyarországi Kreml-barát olvasóközönség Amerikával szembeni ellenérzéseit erősíti.
- **Számos forrása lehet az USA-kritikus narratíváknak a magyar médiában.** Míg első ránézésre úgy tűnhet, hogy az Egyesült Államokkal kapcsolatos cikkek többsége negatív hangvételű, az összkép nem ilyen egyértelmű. A kormányzati irányítású média kritikusan áll a jelenlegi demokrata adminisztrációhoz, különösen Joe Bidenhez, ugyanakkor kedvező fényben tüntet fel olyan jobboldali politikai aktorokat, mint Donald Trump vagy Tucker Carlson. Az Egyesült Államokkal kapcsolatos dezinformációs narratívák fő forrása hosszú ideig a szürkezőnás portálok, illetve a nagyrészt jelentéktelen „alternatív” Kreml-párti portálok voltak – mára ezek egyre inkább átszivárognak a mainstream kormánypárti felületekre.
- **A háború kapcsán sokkal erősebben megjelentek a főáramú sajtóban az Egyesült Államokkal kapcsolatos összeesküvés-elméletek.** Oroszország Ukrajna elleni inváziója a korábbinál is láthatóbbá tette az Egyesült Államokkal kapcsolatos konspirációs teóriákat. Ennek részben az az oka, hogy népszerűbbé váltak egyes Kreml-barát „alternatív” portálok, amelyek így több felhasználót érhetnek el.

Emellett egyes főáramú médiumok hasábjain is egyre gyakrabban jelennek meg olyan elméletek, miszerint Washington okolható a háború kirobbanásáért, például azért, hogy Európa amerikai palagázt vegyen orosz energia helyett. A magyar szűrkezónás média két részre szakadt: a baloldali szűrkezónás felületek a magyar kormány kudarcot vallott „keleti nyitás”-politikájára irányították a figyelmet, és megnevezték Oroszországot a jelenlegi konfliktus agresszoraként, a kormánnyal szimpatizáló lapok pedig egyes esetekben nyíltan legitimálták a háborút.

- **Inautentikus online aktivitás Amerika ellen.** Az Egyesült Államok gyakori szereplője a Facebook-kommentek között inautentikusan (nem organikusan) terjesztett dezinformációs narratíváknak. Ezek azzal vádolják az Egyesült Államokat, hogy „nem akarja észrevenni”, mi történt Ukrajna kisebbségeivel, NATO-bázist épített volna a Krímben, amerikaiakat küld harcolni Ukrajnába, valamint biológiai laborokat üzemeltet az ország területén. Ezeknek a főáramú felületek alatt megjelenő kommenteknek az a funkciója, hogy olyan célcsoportokhoz is eljuttassa a dezinformációs narratívákat, akik amúgy nem találkoznának velük.
- **Vegyes imázs, de van mire építeni.** Az Egyesült Államok imázsa Magyarországon legjobb esetben is vegyesnek nevezhető. A magyar lakosság ugyanakkor semmiképpen sem engedné el Amerika kezét, már csak azért sem, mert egy esetleges támadás esetén számítanak annak védelmére. Erre a tényre, illetve a közös amerikai-magyar történelemre is lehet imázsjavító kampányokat építeni. A magyar politikai elitre is szükség van az Amerika-kép javításához, ők tudnának lehetőséget teremteni arra, hogy a lakosság egy része ne csupán pártpolitikai kérdésként tekintszen hazánk egyik fő szövetségesére.

Stratégiai szövetséges, de fenntartásokkal kezelve?

Az Egyesült Államok jelenleg is Magyarország egyik legfontosabb szövetségese, nemcsak katonai, hanem gazdasági értelemben is. A 2020-as, jelenleg érvényes magyar [nemzeti biztonsági stratégia](#) is egyértelműen fogalmaz ebben a kérdésben: Magyarország fontosnak tartja az Európa és az USA közötti „civilizációs, érték- és érdekalapú” szövetséget, hazánk „alapvető” érdeke pedig a „magas szintű” védelmi és gazdasági együttműködés fenntartása. Ezt a 2010 óta hivatalban levő Orbán-kormányok is többször megerősítették, azzal a kitéttel, hogy a politikai kapcsolatrendszer többször rossznak írták le – [kivéve](#) Donald Trump elnöksége idején.

Ez utóbbi mondat már rámutat, hogy az amerikai-magyar kapcsolatok korántsem voltak felhőtlenek az elmúlt években, évtizedekben, és emellett az Egyesült Államok globális szerepével kapcsolatos viták is befolyásolhatták úgy a magyar lakosság, mint a politikai elit Amerika-képét. Magyarország demokratikus átmenete után a magyar-amerikai kapcsolatokban az első viharfelhők – a 90-es évek szélsőséges mozgalmainak [Amerika-ellenességét](#) leszámítva – az afganisztáni és az iraki háborúk idején jelentkeztek. A 2000-es évek első évtizedének elejéig-közepéig minden probléma ellenére a magyar kormányok alapvetően [törekedtek](#) arra, hogy minél kedvezőbb színben tüntessék fel magukat.

Míg Szemerkényi Réka, Orbán Viktor korábbi kül- és biztonságpolitikai főtanácsadója a Magyar Narancsnak azzal [dicsekedett](#), hogy a miniszterelnök 2001-ben a „NATO-tagállamok között elsőként” jelentette ki, hogy a szeptember 11-ei események az ötös cikkely hatálya alá tartoznak, a magyar belpolitikában már kisebb vita alakult ki a felelősség kérdéséről. Csurka István, a szélsőjobboldal akkori pártja, a MIÉP elnöke ugyanis [felvetette](#), hogy a támadásért az Egyesült Államok külpolitikája (is) felelős, ezt pedig az akkor kormányzó Fidesz nem ítélte el; Pilhál György, a kormányközeli Magyar Nemzet újságírója pedig kijelentette, hogy „tényleg létezik egyfajta arrogancia, felsőbbrendűség” odaát.

Sokkal komolyabb vita kerekedett ugyanakkor az iraki háborúból – ekkor már a szocialista-liberális MSZP-SZDSZ-koalíció kormányzott. Az Átlátszó összefoglalója [szerint](#) az akkori koalíció az afganisztáni helyett az iraki magyar részvételre helyezte volna a hangsúlyt, a jobboldali ellenzék viszont előbbi támogatta. Orbán Viktor – akkor ellenzékből – arról beszélt, hogy szinte „az egész világ egyetértett az USA-val” Afganisztán kapcsán, de Irakkal szemben az országnak „nincs felhatalmazása”. Egy az Átlátszó által idézett 2004-es Ipsos-kutatás szerint ebben a társadalmi többség is a Fidesz mögött állt, a magyarok kétharmada ellenezte az iraki szerepvállalást. Magyarország végül az afganisztáni és iraki újjáépítési missziókban is részt vett, és ezekről a magyar sajtó alapvetően [pozitív színben](#) számolt be az évek során.

De nem ez volt az egyetlen 2010 előtti ügy, ami nehezíthette a magyar-amerikai politikai kapcsolatokat. Az első eset az Orbán-kormány 2001-es döntése volt, amikor a kabinet a Lockheed F-16-osai helyett váratlanul a svéd Gripen vadászgépek lízingelése mellett [tette le a voksát](#). Az évek során felmerültek később soha nem bizonyított vádak is, miszerint a brit-svéd konzorcium kenőpénzzel vásárolta meg a sikerét, de az első Orbán-kabinet

titokminisztere, Demeter Ervin ezzel szemben [azt állította](#), hogy a magyar sajtó lobbizott főleg a Lockheed mellett, még a kormánydöntés kihirdetése után is, nehogy az USA nehezteljen Magyarországra.

A Gyurcsány-kormányok alatt a WikiLeaks-dokumentumok alapján az amerikai nagykövetség [leginkább](#) a kormányfő miatt aggódott, aki akkoriban egyre szorosabbra fűzte a magyar kapcsolatok Oroszországgal, főleg az energetika terén. April Foley korábbi budapesti amerikai nagykövet ugyanakkor Orbán Viktorról pozitívabb véleményt formált, mivel a Fidesz-vezér akkor még Oroszországot a hazánkra leselkedő legnagyobb kockázatok között tartotta számon. A nagykövetség [elégedett](#) volt azzal is, ahogy a Fidesz akkoriban javította hűvös viszonyát a transzatlanti közösséghez.

A magyar-amerikai kapcsolatok azonban a 2010-es kormányváltás után meglehetősen viharossá váltak, részben az Orbán-kormány jogállamisági lépései, részben pedig a kabinet fokozódó oroszbaratsága okán. A magyar kormány Donald Trump hivatalba lépéséig azt képviselte, hogy a magyar-amerikai kapcsolatok gazdasági és katonai téren működnek, politikai téren problematikusak – és ez a narratíva tért vissza Joe Biden érkezése után is. A magyar kormány, illetve maga a kormányfő a Republikánus Párt erős támogatója, az ellenzék pedig a jelenlegi, demokrata kormányzat mögé sorakozik fel. Nem mintha az amerikai-magyar viszony [felhőtlen lett volna](#) a Trump-adminisztráció idején: Washington ezekben az években is kritizálta Budapestet, például a CEU-ügy miatt, illetve a magyar-amerikai védelmi együttműködési szerződés elhúzódó aláírása okán is. Igaz ugyanakkor, hogy a Trump-adminisztráció alatt a Magyarországgal szembeni kritika gyakran a színpalak mögül érkezett, nem pedig nyíltan. David Cornstein, a Trump-kabinet által Magyarországra kinevezett 2018-2020 között aktív amerikai nagykövet a nyilvánosságban például meglehetősen [szívélyesen](#) nyilatkozott az Orbán-kormányról, és bár a CEU-ügyben ő is kritikusabb álláspontot [képviselet](#), ritkán adott hangot nemtetszésének.

Amint azt a NATO-val kapcsolatos dezinformációs narratívákkal kapcsolatos [tanulmányunkban](#) is írtuk, fennáll a veszélye annak, hogy a magyar lakosság egyre inkább pártpolitikai alapon kezdi értékelni az amerikai-magyar kapcsolatokat: a magyar ellenzék nyíltan támogatja a demokrata adminisztrációkat, míg a kormánypárt a Republikánus Párt trumpi vonala mögé sorakozik fel. Ez a fajta megosztottság a jövőben egyre inkább meghatározhatja a magyar lakosság Amerika-képét, ami már rövid távon is ártalmas lehet.

A magyar-amerikai gazdasági kapcsolatokat nem övezik komoly viták. A Magyar Nemzeti Bankhoz köthető [novekedes.hu](#) összefoglalója [szerint](#) jelentős kereskedelmi többletet halmoz fel a magyar gazdaság az USA-val fenntartott kereskedelmi kapcsolatoknak köszönhetően, de megjegyzi azt is, hogy több mint 1600 amerikai cég 100 ezer embert alkalmaz Magyarországon, ezzel pedig az Egyesült Államok második helyen áll Németország mögött. Kicsivel később Szijjártó Péter külgazdasági és külügyminiszter már 1700 cégről és 106 ezer munkavállalóról [beszélt](#). Gazdasági szempontból legfeljebb az árnyalhatja a képet, hogy a magyar kormányfő a közelmúltban már nemcsak az európai szankciós politikára, de az „amerikai kamatemelések” számlájára is [írta](#) az ország növekvő gazdasági problémáit, ezzel is hárítva a magyar kormány saját felelősségét ezekkel kapcsolatban.

Összességében tehát a védelmi, gazdasági kapcsolatok Magyarország és az Egyesült Államok között a rendszerváltás óta kevésbé kérdőjeleződtek meg, de a politikai síkon ennél kevésbé egyértelmű a helyzet. A pártpolitikailag motivált politikai diskurzus az Egyesült Államokkal kapcsolatban kevés teret hagy a gazdasági, illetve a védelmi kapcsolatok előtérbe helyezésére. A kormány és az ellenzék közötti törésvonal nem engedi az Amerikával kapcsolatos közös stratégiai célok, prioritások kialakítását sem. Jelen tanulmányban közvélemény-kutatások, a magyar főáramú és „alternatív” médiában publikált cikkek, illetve a közösségi médiában felbukkanó, Amerikával kapcsolatos párbeszéddek alapján próbáljuk rekonstruálni, milyen imázsa van az Egyesült Államoknak a magyar lakosság körében. Vizsgálatunk során külön figyelmet szentelünk annak, hogy az Egyesült Államok magyarországi imázsa miként köszön vissza az Oroszország Ukrajnai inváziójával kapcsolatos beszélgetésekben.

A többség Amerikával tartana

A Medián 2010 óta minden választás után kutatja a magyarok külpolitikai preferenciáit. A felmérésekből kiderül, hogy a többség, amennyiben választania kellene, az Egyesült Államokkal ápolna szorosabb kapcsolatot, és nem Oroszországgal. 2015-ben [53 százalék](#), 2018-ban [51 százalék](#), 2022-ben pedig még mindig a relatív többség, [45 százalék](#) állt volna Washington mellé.

A Medián 0 és 100 közötti skálán is értékeltette a válaszadókkal Magyarország külpolitikai partnereit. 2011-ben és 2015-ben az Egyesült Államok 64, illetve 65 pontot kapott – utóbbi 20 ponttal volt magasabb az akkori orosz és kínai értékeknél. 2018-ban az Egyesült Államok 54 ponton állt, és 2022-ben is előzte Oroszországot 44 pontjával, mivel utóbbit mindössze 32 pontra értékelték a válaszadók – Kína ugyanakkor ebben az évben 47 ponttal már az USA előtt állt.

A közvélemény tehát összességében kedvezően viszonyul az Egyesült Államokhoz. A Medián felméréseiből azonban az is kiderül, hogy mennyire meghatározzák a magyarok pártpolitikai preferenciái a külpolitikai attitűdjeiket. A szakadék a Fidesz és az ellenzék szavazói között már 2014-ben is felfedezhető volt: az ellenzékiek 72, a jobbkiosok 48, míg a fideszesek 40 százaléka tartott volna inkább Washingtonnal, mint Moszkvával (a kormánypárti csoportnál már ekkor csak 1 százalékpontos volt az USA-pártiak előnye az Oroszországpártiak előtt). 2018-ra ezek az arányok 70, 50, illetve 39 százalékra változtak, a kormánypárt támogatóinak körében már többségben voltak az Oroszországot támogatók. 2022-ben óriási a polarizálódás: az egyesült ellenzék támogatóinak 82 százaléka állna az USA mellé, a Fidesz szavazóinak viszont már csak 24 százaléka. A képet árnyalja, hogy a párt nélküliek körében minden alkalommal az Egyesült Államok volt fölényben, ugyanakkor 2022-ben a relatív többségük (43%) nem tudott vagy nem akart válaszolni erre a kérdésre – őket tehát egy viszonylagos nagy, potenciálisan könnyen befolyásolható rétegnek lehet tekinteni.

Mindez az amerikai vezetők megítélésére is kihat. Donald Trump a Medián 2022-es felmérése [szerint](#) százaskálán 56 pontot kapott a Fidesz-szavazóktól, az ellenzékietől 22-t. Joe Biden esetében szinte pontosan ugyanez a helyzet, csak fordítva (56-21). A párt nélküliek körében mindketten viszonylag népszerűtlenek 37, illetve 32 pontos eredménnyel.

A Globsec Trends 2021-es felmérése a magyar társadalom összességére nézve is [aggasztóbb képet fest](#): itt ugyanis a válaszadók mindössze 13 százaléka tartotta stratégiai partnernek az Egyesült Államokat, míg Kína és Oroszország esetében ez az arány 30, illetve 35 százalék voltak.

Egy korábbi kutatás keretében végzett fókuszcsoportos beszélgetéseink (ahol főleg oroszpárti magyarokkal beszélgettünk) rámutattak, hogy az USA-kritikus magyar állampolgárok Amerikával szembeni ellenérzéseit részben az generálja, hogy sokan ellenzik Washington állítólagosan agresszív külpolitikáját. Kiderült ugyanakkor az is, hogy a legkritikusabb magyar résztvevőknek is vonzó maradt az „amerikai álom”, azaz a magas életszínvonal.

A Globsec Trends 2022-es [felmérése](#) is arra jutott, hogy a magyarok 13 százaléka tekint stratégiai partnerként az Egyesült Államokra, ami elmarad Oroszország 35 százalékos eredményétől, de egyikük sem közelíti meg Németország 58 százalékát – ami az utóbbi kettővel ellentétben jelentősen, nyolc százalékponttal magasabb a tavalyi értéknél. Ugyanakkor a magyarok 70 százaléka mondta, hogy az USA hazánk „hagyományos partnere” és „szövetségese” a NATO-n belül – ez azonos eredmény Romániával, és csupán két százalékponttal alacsonyabb az észti értéknél.

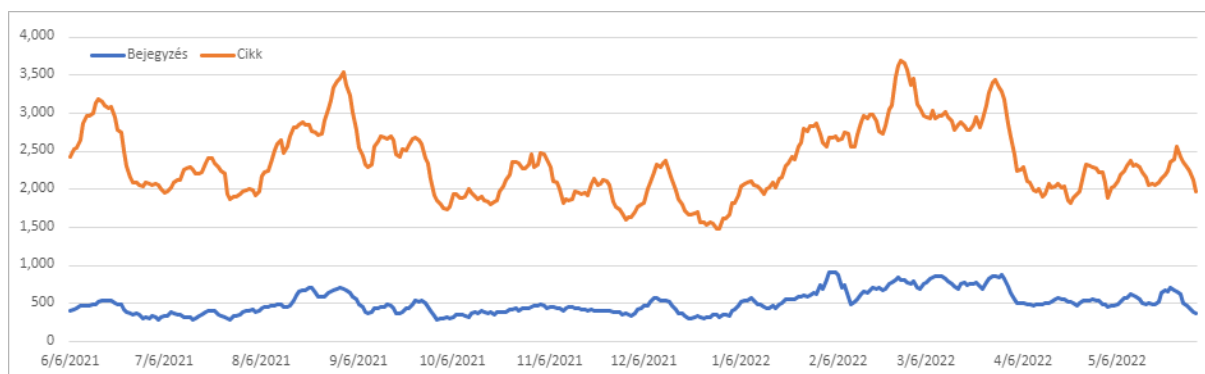
Az USA a magyar médiában

Az Egyesült Államok imázsának vizsgálatát azzal folytathatjuk, hogy megvizsgáljuk az Amerikával kapcsolatban közölt cikkeket a főáramú és az „alternatív” sajtóban, illetve megnézzük, hogyan jelent meg az Egyesült Államok a magyar közösségimédia-felhasználók beszélgetéseiben. Ehhez a SentiOne médiamonitoring szoftvert hívtuk segítségül.

A program teljes média-adatbázisában kerestünk az Egyesült Államokkal kapcsolatos cikkeket az elmúlt egy évből – 2021. május 31-e és 2022. május 31-e között. A médiafigyelő szoftver által követett weblapok között nemcsak klasszikus híroldalakat, hanem például turisztikai blogokat vagy a bulvársajtót is vizsgáltuk. Ehhez az „Amerika”, az „USA”, a „Biden”, a „Trump”, a „Washington” keresőszavakat használtuk, és egyedül a „latin” szót zártuk ki a keresésből, hogy a Latin-Amerikával kapcsolatos eredményeket kiszűrjük.

Keresőszavainkra a 365 napos időtartamon belül a SentiOne közel 150 ezer cikket, közösségimédia-posztot talált, ebből több mint 20 ezer tartalmazza a „háború” kifejezést, nagyjából 23,600 említi Donald Trumpot, és közel 53,100 Joe Bident. Ebből az a kép bontakozik ki, hogy az Egyesült Államokkal kapcsolatos magyarországi diskurzust a főáramú médiában leginkább a politikai kérdések uralják, így ezek is felelősek Amerika imázsának kialakításáért.

Az Egyesült Államokkal kapcsolatban publikált cikkek számának hétnapos mozgóátlaga a vizsgált időszakban szinte végig az 1500-2500 cikk közötti sávban mozgott, három kivétellel: 2021 júniusában, majd augusztus végén / szeptember elején, utána pedig 2022 februárja és áprilisa között. Az első csúcsot részben az a hír okozta, amely szerint a dán titkosszolgálat segített az Egyesült Államoknak adatokat gyűjteni európai vezetőkről, részben pedig az afganisztáni kivonulás bejelentése fokozta az érdeklődést. Ezt követően a sajtó az afganisztáni kivonulás eseményeinek bemutatásakor írt többet Amerikáról. A 2022-es kiugrás pedig természetesen az ukrán-orosz háború és annak előkészületeinek eredménye – ezt a témát annak súlya miatt külön fejezetben tárgyaljuk.

Ábra 2 Az Egyesült Államokkal kapcsolatos cikkek, Facebook-bejegyzések száma, hétnapos mozgóátlag

Ábra 3 A magyar sajtóban megjelent, Amerikával kapcsolatos cikkekben leggyakrabban előforduló szavak.

Ábra 4 A magyar nyelven publikált,
Amerikával kapcsolatos Facebook-
bejegyzésekben leggyakrabban előforduló
szavak

Tekintve, hogy jelenleg a demokraták adják az amerikai elnököt, illetve nekik van többségük a Képviselőházban és a Szenátusban is (legalábbis Kamala Harris alelnök "döntő" szavazatával), a kormány által irányított magyar médiában semmi akadályja annak, hogy lesújtó képet fessenek az országról. Sajátos kivétel egy 2022. májusi tévéadás (Hír TV, Sajtóklub), amelyben arról [beszélgettek](#), hogy a „vidéki Amerikában megmaradt az az Amerika, amit mi annyira szerettünk”. Az Orbán Viktor miniszterelnököt támogató vagy nyilvánosan legalábbis nem kritizáló amerikai szereplők is [komoly](#) népszerűségnek

örvendenek a kormányoldalon. A másik végletet a baloldali ellenzéki pártokhoz köthető sajtótermékek jelentették, ők Donald Trumpgal szemben voltak sokkal kritikusabbak, főleg annak okán, hogy a volt elnök támogatásáról biztosította Orbán Viktor miniszterelnököt – e médiumok elérése azonban lényegesen gyengébb a kormányoldalénál.

A független média mindeközben – tekintve, hogy általában tartják magukat a tényszerű újságírás követelményeihez – alapvetően kiegyensúlyozottan igyekszik bemutatni az Egyesült Államokat. Ez persze nem azt jelenti, hogy ne jelennének meg ezeken a felületeken elfogultabb véleménycikkek. Az afganisztáni műveletek értékelése például a független médiában is lesújtó volt, Donald Trump működését pedig minimum kritikusan, gyakran gúnyosan szemlélték. A fő különbség ott van, hogy a független médiát nem a szekértábor-logika mozgatja, amit igazol, hogy a Joe Biden elnök első évét értékelő [írások](#) sem magasztalták az egekbe az új adminisztrációt.

Az „alternatív” Kreml-párti sajtó Oroszország Ukrajna elleni agressziója előtt nagyrészt jelentéktelen volt Magyarországon, hiszen – ahogy azt kutatásaink feltárták – a magyar olvasók mind a széles eléréssel bíró [kormánypárti médiában](#), mind az úgynevezett [szürke zóna](#) egyes szegmenseiben meglehetősen pozitív véleményekkel találkozhattak a magyar szövetségi rendszer riválisaival, főleg Oroszországgal, Kínával kapcsolatban. Amivel ezen Kreml-barát orgánumok még ki tudtak tűnni, legalábbis a Trump-adminisztráció éveiben mindenképpen, az az, hogy [élen jártak](#) az Egyesült Államokkal és a NATO-val kapcsolatos dezinformációs narratívák terjesztésében. A háború és annak előzményei ugyanakkor nem csak abban hoztak változást, hogy a főáramú médiában a korábbinál lényegesen erősebben jelentek meg USA-ellenes konspirációs elméletek, de abban is, hogy – ahogy azt a Telex [„Lájkabajnoksága”](#) is mutatja – az Orosz Hírek nevű weboldal jelentős népszerűsége tett szert.

A különböző „médiacsoportok” közötti különbségek bemutatására jó példák lehetnek a dán titkosszolgálatok és az Egyesült Államok együttműködéséről szóló hírek. Ezek a független sajtóban [tárgyilagosan](#) jelentek meg, de az írások nem próbálták meg „kimosdatni” az Egyesült Államokat – és ez természetesen nem is az ő dolguk. A kormányzati irányítású média egy része is alapvetően semlegesen számolt be az esetről, de ők már hozzátették azt is, hogy Joe Biden is [„nyakig benne lehet”](#) az ügyben, és ezt több magyar [„szakértő”](#) is megerősítette nekik. A Kreml-barát Magyar Békekör cikke már főleg azt az aspektust [emelte ki](#) a botrányból, hogy az Egyesült Államok „saját szövetségeseiben sem bíz meg, hanem kémkedik ellenük”. A konspirációs cikkeket gyakran publikáló [portálok](#) arra fókuszáltak, hogy az európaiak „ezt a békát is lenyelik” – potenciálisan emlékeztetve olvasóikat a jól ismert Kreml-párti narratívára, miszerint az USA teljes mértékben kontrollálja saját szövetségeseit, akik nem mernek ellent mondani Washingtonnak.

Az Egyesült Államok és a háború

2022. február 1-jén Orbán Viktor [látogatást](#) tett Moszkvában, amit a kormányoldal teljes összhangban titulált sikeres „békemisszióknak”, miután egymás után adták egymásnak a kilincset a nyugati vezetők is. Ehhez a békenarratívához a kormánypárti sajtóban olyan fejtegetések is társultak, miszerint a két ország konfliktusáért sem Oroszországot terheli a

felelősség: „Amerika csörgeti a kardot, és erre nyomásgyakorlással kötelezi a NATO-tagállamokat és az Európai Uniót” – [hangzott](#) el a Sajtóklubban. Néhány nappal később a Hír TV műsorának résztvevői megismételték ezt a narratívát, kiemelve, hogy a NATO „Amerika befolyására” akarna kirobbantani egy orosz-ukrán háborút – de Orbán Viktor „közbenjárására” megúsztuk. A műsorban szóba került, hogy Amerika egyik első számú célja bekebelezni Oroszországot. Hasonló állítások folyamatosan feltűntek a kormánypárti, szűrkezőnás, illetve Kreml-párti „alternatív” médiumok hasábjain, egészen a háború kitörésének napjáig. A békenarratíva a kormányoldal részéről a háború kitörése után napokkal [újraéledt](#), aminek egyébként komoly szerepe lehetett a Fidesz kétharmados [választási győzelmében](#) is.

Az Európai Unió Külügyi Szolgálatához tartozó EUvsDisinfo weboldal [adatbázisa](#) rámutat, hogy ezek az állítások Európa-szerte feltűntek már korábban is a Kremlhez köthető online portálokon, beleértve [Magyarországot](#) is. A magyar Kreml-párti portálok is előszeretettel tájékoztatták félre a lakosságot az Egyesült Államokkal kapcsolatban, azt állítva, hogy az USA [nukleáris támadást](#) tervez Oroszország ellen, vagy például azt, hogy Washington arra [képezi ki](#) a román hadsereget, hogy megtámadja az oroszokat. Közel 1400 [cikket](#) cáfoltak meg ezen a weboldalon, mely a háborúért vagy a 2014 óta tartó orosz agresszióért a nyugati országokat, intézményeket próbálta felelőssé tenni.

Az orosz invázió kezdete után egyre [szélesebb](#) körben kezdtek terjedni azok az elméletek, amelyek legalábbis azt sugallták, hogy nem csak Oroszország a felelős a kirobbant háborúért. Az „alternatív felelősök” sorába tartozik az EU, a NATO és az Egyesült Államok is, a manipulatív írárok döntő többsége rájuk próbálta áthárítani a felelősséget. A köztelevízió honlapján február 25-én jelent meg egy [interjú](#), amiben azt fejtegeti Nógrádi György „biztonságpolitikai szakértőként” nyilatkozó kormánypárti véleményformáló, hogy Amerika érdeke, hogy Európába ne érkezzen orosz gázt, és amerikai palagázt vegyenek helyette. Hozzátette, hogy Ursula von der Leyen EB-elnök 120 hajónyi palagázt meg is rendelt már a háború előtt egy nappal. Az interjúból kiderül az is, hogy az orosz elnöknek igaza van abban, hogy „Zelenszkijék abszolút a Nyugattól függtek”. Egy nappal korábban az állami televízió adásában Nógrádi György arról beszélt, hogy „120 amerikai és európai hajó indult el” az Egyesült Államokból [palagázzal](#), ami ahhoz vezet majd, hogy „Európa még jobban le fog szakadni gazdaságilag az Egyesült Államok mögött”. Egy másik szakértő az állami médiában arról [beszélt](#), hogy az „Egyesült Államok erősen dolgozott azon, hogy Ukrajna leváljon Oroszországról”, a Kremlnek pedig elfogadhatatlan lett volna, hogy az orosz határ közelébe közepes hatótávolságú rakétákat telepítsenek. Később egy blogbejegyzés az állami médiához tartozó hirado.hu blogján azt [boncolgatta](#), hogy „Ukrajna semlegességének kölcsönös nagyhatalmi garantálásával ezt a háborút gyorsan meg lehetne szüntetni, csakhogy az USA stratégiai ebben aligha érdekelt”.

Később is jelentek meg ilyen hangvételű cikkek a kormánypárti sajtóban. Egy véleménycikk [szerint](#) például 2014-ben az oroszbarát vezetés helyére Ukrajnában egy „amerikai ügynökökből álló, hazaáruló bandát” ültettek, és azzal vádolta az „amerikai birodalmat”, hogy Ukrajnában utóvédharcot vív a világ feletti egyeduradalomért. [Egy másik cikk](#) úgy véli, hogy az „amerikaiak láthatóan még hatalmon akarják tartani Zelenszkijt, illetve Nyugat

Ukrajnát nyilván megpróbálják megtartani”, és kifejtik azt is, hogy az oroszok vonzóbb alternatívát – „krími típusú újjáépítést” – kínálhatnak nyugati szomszédaiknak. A háború eseményeiről ugyanakkor a kormánypárti média is közöl tényszerű [cikkeket](#), az erősen oroszbarát tartalmakat inkább „szakértőkön” keresztül közlik, vagy véleménycikkekbe szervezik ki.

A magyar szűrkezőnás média gyakorlatilag két részre [szakadt](#). A baloldali szűrkezőnás felületek a magyar kormány kudarcot vallott „keleti nyitás”-politikájára irányították a figyelmet, és megnevezték Oroszországot a jelenlegi konfliktus agresszoraként. A kormánypárti szűrkezőnás médiumok ezzel szemben vagy a kormány „semleges”, valójában Oroszországnak kedvező külpolitikai álláspontját támogatták, vagy közvetlenül legitimálták a háborút. A *Számok - a baloldali hírek ellenszere* és a *Patrióta Európa Mozgalom* például szóról szóra közölte Putyin elnök háborús beszédét, hogy legitimálja az Ukrajna elleni orosz agressziót. A teljes magyar sajtó továbbra is hajlamos arra, hogy az MTI [jelentéseit](#) az orosz álláspontról változtatás nélkül közölje, ezzel akaratlanul is terjesztve a Kreml dezinformációs narratíváit.

A Kreml-párti „alternatív” média, ahogy korábban is megjegyeztük, a korábbiaknál népszerűbbé tudott válni, legalábbis egyikük, és ők szóról szóra követik a Kreml narratíváit, ők számoltak be például a leggyakrabban az állítólagos amerikai [biofegyver-programról](#), amit Ukrajnában folytattak (volna, ha lenne [bármilyen valóságalapja](#)).

A magyar politikai elit is részesévé vált a megtévesztő narratívák disszeminációjának: Orbán Balázs, a miniszterelnök politikai igazgatója – akkor még a Miniszterelnökség államtitkáráként – azt [mondta](#), orosz-amerikai háború zajlik Ukrajna területén, a független sajtóból érkező kritikára pedig [úgy reagált](#), hogy kifejtette, a proxyháború a nagyhatalmi versengés egyik eszköze. Kövér László házelnök amerikai-kínai háborúként [hivatkozott](#) az ukrain eseményekre.

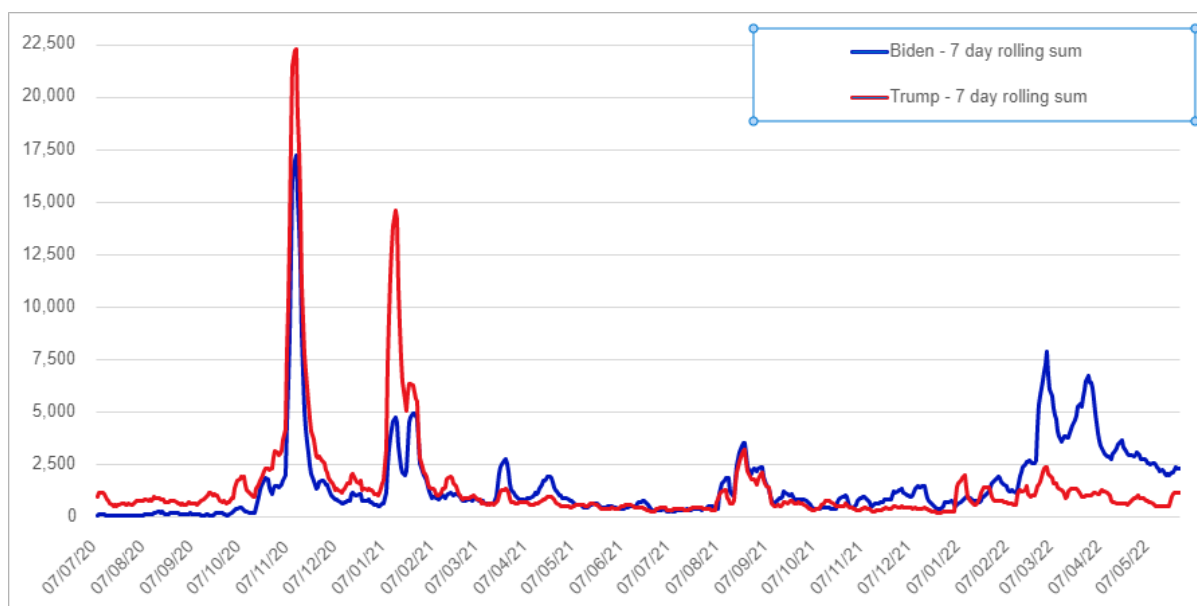
A magyar szélsőjobboldal, beleértve a parlamenti párttá váló Mi Hazánk Mozgalmat, szintén aktív volt az ukránokat hibáztató, Kreml-párti narratívák terjesztésében: Toroczkai László [szerint](#) az ukránok gyilkolták a civil lakosságot a Donbászban, a 2014-es krími népszavazás legitim volt, és az oroszok próbálnak humánusak lenni az ukrán lakossággal. A szórásból nem maradhat ki a szélsőbaloldali Munkáspárt sem, akik egy május 1-jei tüntetésen Ukrajnától követelték a [háború befejezését](#).

A magyar közéletben szinte folyamatosan megismételt „Nyugathibáztatás” eredménye lehet, hogy a Globsec Trends felmérése szerint a magyarok értettek a legkevésbé egyet azzal az állítással, hogy Oroszország hibás a háborúért, és más adatok sem festenek sokkal jobb képet a [helyzetről](#). Kevesen gondolják ugyanakkor, hogy Ukrajna a Nyugat bábja volna (a Globsec adatai szerint 24 százalék vélekedik így, ami egyenlő Észtország eredményével). Mindemellett viszont a lakosság 63 százaléka érzi úgy, hogy Ukrajnának semleges országnak kellene maradnia. Tehát, mind az Egyesült Államokról alkotott vélemények, mint az Ukrajnával szembeni lakossági attitűdök azt mutatják, hogy a nagy nyilvánosságot elérő dezinformációs narratíváknak igenis van hatása a magyarok véleményére, de ez a hatás maximum korlátozott tud lenni – egyelőre.

Miről beszél a lakosság?

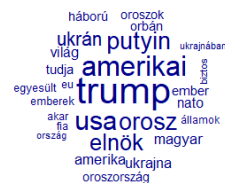
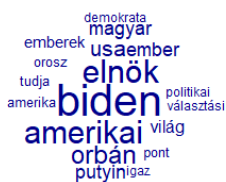
Megvizsgáltuk az Egyesült Államokról folytatott közösségimédia-beszélgetéseket is a már említett kulcsszavak segítségével. A vizsgált időszakot ebben az esetben kibővítettük egy évvel, hogy az amerikai elnökválasztással kapcsolatos lakossági beszélgetéseket is figyelemmel kísérhessük. Ezúttal [is](#) a több százszorosával ismétlődő hozzászólásokra fókuszáltunk, ugyanis véleményünk szerint ez a leginkább alkalmas a grassroots párbeszéd befolyásolására, eltérítésére.

Elsőként azonban nézzük meg általánosan, hogy hogyan beszélgettek Amerikáról a magyar Facebook-felhasználók. A 2020-as elnökválasztás során Donald Trumpot említették többször a magyarok, ahogy a 2021. januári események során is, Joe Biden pedig csupán 2022. februárjától kezdve került egyértelmű „főlénybe” – ahogy az az alábbi ábrán is látható.

Ábra 5 Donald Trump és Joe Biden említéseinek száma a közösségi média kommentekben, 7 napos mozgóátlag

Megvizsgáltuk azt is, hogy a két elnök neve mely más szavakkal szerepelt együtt a leggyakrabban a magyar Facebook-felhasználók bejegyzéseiben. Egy szó csak akkor szerepelhetett a szófelhőben, ha legalább 4000 alkalommal megjelent bejegyzésekben. Mind Joe Biden, mind Donald Trump esetében az ellenfél neve jelent meg legtöbbször, ami ismét arra utal, hogy az átlagos magyar választók is pártpolitikai kontextusban értelmezik az Egyesült Államokat. Joe Biden esetében erős túlsúlyban vannak az Oroszországgal és Ukrajnával kapcsolatos szavak, ahogy a „háború” is. Donald Trumpot szintén gyakran említették Vlagyimir Putyin kontextusában, de ebben a szófelhőben megjelenik Orbán Viktor neve is – vélhetően annak köszönhetően, hogy a magyar miniszterelnököt Donald Trump szövetségeseként tartja számon a magyar közvélemény, nem kis részben a magyar kormány saját kommunikációjának köszönhetően is.

Ábra 6. A Donald Trumpgal, illetve Joe Bidennel kapcsolatban Facebook-bejegyzésekben használt szavak felhője (legalább 4000-szer előforduló szavak)

A vizsgált időszakban négy ismétlődő, az Egyesült Államokat is említő kommentet találtunk a Facebookon. Ebből kettőt már [több korábbi](#) trollkutatásunkban is azonosítottunk: az első azzal vádolja az Egyesült Államokat, hogy „nem akarja észrevenni”, hogy Ukrajna mit tesz a kisebbségeivel. A másik azt állítja – valóságalap nélkül –, hogy a NATO és Oroszország kötöttek egy „írásbeli megállapodást”, ami alapján a NATO nem terjeszkedhetett volna keletre 1990 után. Később a CIA ezen illegális terjeszkedés keretében puccsolta meg a Janukovics-adminisztrációt, hogy Ukrajna is csatlakozzon a NATO-hoz és az EU-hoz. Ez a két félrevezető narratíva tehát a korábbi kutatásunk március 31-ei lezárása után is tovább terjedt, igaz, csak sporadikusan.

A harmadik „visszatérőnk” csak a legutóbbi inautantikus online [aktivitásról](#) szóló kutatásunkban jelent meg. A márciusban útjára induló narratíva bármiféle bizonyíték nélkül állítja, hogy Ukrajnát nem csak Zelenszkij „színi társulata” vezeti, de amerikaiak is: „sok frontvonal parancsnoka is” amerikai állampolgár. Míg sok állításra semmiféle bizonyítékot nem szolgáltatnak, az biztos, hogy a hozzászólásban megnevezett amerikai származású ukrán egészségügyi miniszter – vélhetően Ulana Suprunra gondoltak – [már rég nincs a posztján](#). De ez csak egy a szöveg számos tévedése, csúsztatása közül.

Még nem írtunk azonban egy az ismert összeesküvés-elmélet hívő, Drábik János könyvét népszerűsítő hozzászólásról. Ennek lényege, hogy az „ukrán válság” azzal kezdődött, hogy az Egyesült Államok, a NATO, és az EU kísérletet tett Ukrajna kiszakítására az „Oroszországgal fenntartott természetes kapcsolatrendszerből”. Ez egy jól ismert, az EU East Stratcom Task Force által többször is cáfolt Kreml-párti állítás. Az olvasó még egy linket is kap, ahol megvásárolhatja Drábik „Az ukrán dráma” című könyvét.

Az ukrán válság nem Oroszország egyoldalú és váratlan akciójával kezdődött. Moszkva még csak nemzetközi joggal ellentétes illegitim követelésekkel sem állt elő. Az ukrán konfliktus úgy kezdődött, hogy az Egyesült Államok, a NATO és az EU közös erőfeszítéssel kísérletet tett Ukrajna kiszakítására Oroszországgal fenntartott természetes kapcsolatrendszeréből, amely történelmi alapokon és mélyen gyökerező közös kultúrán és valláson alapult.

„(...) Washington azzal vádolta meg Moszkvát, hogy fegyveres erőit egyre közelebb állomásoztatja a NATO-hoz, mintha Oroszország tolt volna ki határait nyugati irányba, nem pedig a NATO terjeszkedett volna folyamatosan Oroszország felé. A washingtoni neokonzervatív döntéshozók dollármilliárdokat fektettek be azért, hogy szabadság, demokrácia és nyílt társadalom legyen Ukrajnában. Amit azonban létrehoztak, az egy szélsőjobbaldali, fasiszta és neonáci terrorcsoportokra támaszkodó kormányzat és az egyre véresebbé váló polgárháború. A globális média nem tájékoztatta a világközvéleményt arról, hogy ezek a nacionalista és neonáci terroristaosztagok milyen vérfürdőt rendeztek Odesszában. Mint ahogyan azt is elhallgatják, hogy Donyeckben és Luganszkban miként végeztek kis polgári személyeket és tették őket tömegsírokba. A világelit tulajdonában lévő tömegtájékoztatás Oroszországot tette felelőssé az ukránai konfliktusért, hogy aztán szankciókkal lehessen büntetni Moszkvát.(...)”

Drábik János: Az ukrán dráma, Gold Book Kft. 2015. 406-407. oldal

<https://bookline.hu/product/home.action...>

BOOKLINE.HU
Drábik János: Az ukrán dráma

Tetszik Válasz 14 hete

A több, valószínűleg hamis profil által is terjesztett hozzászólás először 2022. február 20-án jelent meg a magyar Facebook-beszélgetésekben, de „karrierje” igazán – az első két idézett narratívához hasonlóan – február 24-én indult. Február 20-a óta összesen 201 alkalommal másolták be Facebook-bejegyzések alá. A szöveg február 27-ére gyakorlatilag teljesen eltűnt az online térből, utána már csak sporadikusan tűnt fel.

A következő ismétlődő narratíva a már jól ismert „donbaszi népiirtás” hozzászólás alapjaira épül, de annál bővebben fejti ki a Kreml állításait, kiegészítve az

Azoknak:

- akik most elkezdtek siránkozni Ukrajna miatt...
 - akik most kiteszik az ukrán zászlós profilképüket...
 - akik tüntetést szerveznek az Orosz nagykövetség elé...
 Hol voltak az elmúlt nyolc évben?
 Nem sajnáltátok Donbass és Luhanszk lakosságát?
 Nem hallottatok a népiirtásról?
 Nem hallottatok az ukrán nyelv törvényéről?
 Nem tiltakoztatok, amikor a Krímben elzárták (az egyébként orosz területről jövő) vizet?
 Nem tudjátok hogy az ukránok betiltották az orosz és a magyar nyelv használatát?
 Nem tudjátok, hogy Ukrajna szerint a kárpátaljai magyarok és a keleti részén lakó oroszok nem minősülnek őslakosnak?
 Nem hallottatok az odesszai szakszervezetek székházában bent égett emberekről...?
 Nem hallottatok azokról, akik kiugráltak a székház ablakán és túléltek - ott verték agyon őket?
 És azt tudat, hogy oda voltak készítve a molotov koktélok és az épületre rá lettek szorítva a civilek...?
 Nem tudat, hogy soha nem volt emiatt felelősségre vonás?
 Emlékeztünk szerint a Szakszervezetek Házában a tűz 2014. május 2-án történt, amikor nacionalisták az Euromaidan ellenfeleit üzték be az épületbe. 42 ember halt meg.... - Nem hallottál róla????
 Arról tudsz, hogy Donbaszra ráengedték a börtönből kiszabadított bűnözőket?
 Hogy a börtönök előtt ott álltak a fegyverrel megrakott teherautók...?
 Hogy három nap maga volt a pokol?
 Esetleg az ukrán fasiszták fenyegetéséről hallottál? Hogy Kárpátalját kiirtják?
 Hogy felrobbantják az ukránai atomerőműveket?
 Hallottál a Minszki egyezményről?
 Arról hallottál, hogy az Egyesült Államok irányítása alatt álló - Ukrajnában lévő - biológiai laboratóriumokból 16 Oroszországgal határos?
 Süket vagy????!!!!

 A képen lévő felirat: Nincs szükségem háborúra!
 Inkább ezt tedd ki lster

Tetszik Válasz 14 hete

állítólagos amerikai „biolaborok” megemlékezésével. Mivel a hozzászólásfolyam február 24-én indul, a háború keretében a Kreml először március elején hozakodott elő hivatalosan a biológiai laboratóriumok [vádjával](#). Az állítólagos amerikai biolaborok kérdése már korábban is sokszor előkerült, de az EUvsDisinfo [adatbázisa](#) szerint 2021 novembere és 2022 márciusa között nem volt kifejezetten hangsúlyos, ráadásul a 2021-es manipulatív cikkek szerint az USA még „[új pandémiát](#)” tervezett ezekben a létesítményekben, a Kreml idei vádjai viszont már a [szlávokat](#) célzó biológiai fegyverről beszéltek.

Ezt a narratívát főleg valódi profilok terjesztették, közülük néhányan meglehetősen lelkesen. Az egyik hozzászóló a profilja alapján Posta Imre nacionalista véleményvezér, a Köztársasági Őrezred korábbi pszichológusának rajongója, aki jelenleg [előzetes](#) letartóztatásban van, amiért vezető magyar politikusokat „ítélt halálra” egy videófelvételen.

Bár sok kommentelő terjeszt összeesküvés-elméleteket az Egyesült Államokról vagy fogalmaz meg kritikus véleményt, ezekkel az Amerikával kapcsolatban pozitívabban gondolkodó állampolgárok sok esetben szembeszállnak és vitákat kezdeményeznek. A beszélgetések sokszor terelődnek rá az amerikai belpolitika irányába, és ilyenkor minden hozzászóló az általa preferált amerikai párt, politikusok mellett érvel.

Van mire építeni

Az Amerikai Egyesült Államok imázsa Magyarországon legjobb esetben is vegyesnek nevezhető. Kevesen szeretnék elengedni Amerika kezét: a magyar emberek a felmérések alapján számítanak az USA által nyújtott védőhálóra abban az esetben, ha Magyarországot támadás érné. Ugyanakkor a kétoldalú kapcsolatok terén, általánosabb ügyekben nem értékelik magasra Washington, ebben a tekintetben Berlin sokkal meghatározóbb partnerként van jelen a magyarok gondolkodásában. Ennek oka talán az, hogy hiányzik egyfajta bizalom a magyar lakosság felől az Egyesült Államok irányába, leginkább azzal kapcsolatban, hogy Washington mindig a helyes utat követi a nemzetközi porondon.

A magyar lakosság a választási kampányban is megmutatkozó biztonság iránti igényére tehát Washington építhet imázsjavító kampányokat. Szintén javíthatja Washington az USA-ról kialakult képet ha a közös történelmi tapasztalatokra alapoz, leginkább az 1800-as évekből, mikor Kossuth Lajos amerikai közvetítéssel juthatott ki az Oszmán Birodalomból, 1851-1852-ben pedig Amerika-szerte [lelkesen fogadták](#) a bukott magyar forradalom vezéralakját, illetve mikor korábbi magyar [szabadságharcosok](#) váltak az amerikai polgárháború hőseivé északon.

Imázsépítő kampányok mellett pedig arra is szükség van, hogy a korábbinál intenzívebb kapcsolatok jöhessenek létre az átlag magyar, illetve amerikai állampolgárok között, ezzel építve ki hosszú távon a bizalmat a két nemzet között.

A magyar politikának is van feladata a magyar-amerikai szövetség javításában, hiszen részben ők tudnák elérni, hogy a magyar lakosság kevésbé pártpolitikai alapon tekintszen Washingtonra. Ebben lényeges előrelépés lenne, ha a magyar politikai élet főbb szereplői közösen definiálni tudnák a kétoldalú kapcsolatok alapvető céljait és prioritásait, akkor is, ha ez a polarizált magyar közéletben szinte lehetetlen feladatnak ígérkezik.